

POLITIPENSJONISTEN

Nummer 3/2008

BJØRN ENOKSEN

Politimann – publisist, politiker og pensjonist

side 4

Trygdeoppgjøret 2008 – rettferdig? side 3

Polititroppene i Sverige - “den glemte armé” side 6

Gleden ved å være bestefar, side 8

Hvor ble ansiennitetslistene av? side 9

LEGESPALTEN – Dr. med. Torsten R. Kother, side 10

Veien videre

Lederen av forbundet har det viktigste tillitsvervet. Forbundets framgang og trivsel er for en stor del avhengig av lederens egenskaper, evner, forståelse og interesse. Lederen skal være midtpunktet og ha alle trådene i sin hånd. Magnar Myrmel hadde alle disse egenskapene. Det vil ikke bli lett å fylle tomrommet etter ham.

Som forbundsnestleder er det min plikt å ta over ledelsen av forbundet fram til neste landsmøte. Veien videre er lagt i vår handlingsplan som landsmøtet vedtok i Bodø. Vi skal følge den, og vi skal arbeide sammen for å nå målene. Med meg har jeg et oppegående styre og i særdeleshet en effektiv sekretær som holder orden på alle papirer, interne og eksterne kontakter og forpliktelser. Jeg er trygg på at vi skal utføre våre tillitsverv til medlemmenes beste.

Trygdeoppgjøret er i havn og alle har fått sin etterbetaling i juli. Jeg har i et eget innlegg kommentert oppgjøret og viser til det. Det gir noen refleksjoner til det politiske system når stortingsrepresentanter gir sine kommentarer, enten i form av navlebeskuende skryt, eller sterk kritikk. Paradokset blir, når vi alle vet at det er Stortinget som avgjør resultatet, og at ingen der gjør noe med det! De er vel heller ikke særlig interessert i og med at trygdeoppgjøret eller pensjonsreformen, aldri vil berøre dem personlig.

To forhold av viktighet for forbundet arbeider vi med å få avklart. Det ene er det medlemsbladet som du nå holder i handa. Landsmøtet valgte ikke noen ny redaktør, og Magnar fortsatte med dette ansvaret. Han redigerte og fikk bladet trykket i Bergen. Jeg har nå, sammen med styret, engasjert Jørn-Kr. Jørgensen – informasjonsrådgiver i Oslo politidistrikt med snart 27 års fartstid i etaten – som redaktør med ansvar for innhold, layout og trykking. Utgiveransvaret er fortsatt forbundets. Som vist har vi også gitt bladet et nytt "navn" nemlig Politipensjonisten. Jeg vet at vi har medlemmer som ikke har vært i politiet, og at vi har medlemmer fra hele justissektoren. Jeg tror allikevel at dette navnet gir oss en identitet som vi alle kan slutte oss til.

Forbundets økonomi er ikke slik den bør være med 3000 medlemmer. Vi har tatt dette opp med Politidirektoratet som etter Stortingets vedtak skal fordele 10,7 mill. kroner til fire navngitte organisasjoner, herav 3,7 mill. kroner til "Tiltak mot vold" i 2008. Det føles ikke riktig at vi blir avspist med kr. 160.000,- til drift av forbundet i 2008 når vi sammenligner oss med de andre pensjonistforbundene i staten. Vi fikk et påslag på kr. 10 000,- i forhold til 2007, dvs. kr. 3,33 pr. medlem!! Vi har henvendt oss til direktoratet med spørsmål om en annen fordelingsnøkkel som kan gi oss muligheten til å planlegge driften langsiktig. Vi har ikke fått noe svar ennå. Vi vil forfølge saken, gjerne helt fram til Stortinget om nødvendig. De må vel ha ment noe med sitt vedtak til Post 70 i St.pr.nr. 1?

Kjell R. Bjerke

POLITIPENSJONISTEN
Organ for Politiets Pensjonistforbund

Redaktør: Jørn-Kr. Jørgensen
E-post: joer-j@online.no

Redaksjonen avsluttet:
29. august 2008

Politiets Pensjonistforbund

Postboks 8101 Dep., 0032 Oslo
Telefon: 22 66 90 95
Telefaks: 22 70 50 87
E-post: ppf@pf.no

Besøksadresse:

Grønlandsleiret 25, 2 et., 0190 Oslo

Fast kontortid:

Mandag og onsdag 09.00 – 15.00

Forbundsstyret i

Politiets Pensjonistforbund

Fung. forbundsleder
Kjell R. Bjerke, Hilton 21 -
2040 Kløfta
Telefon: 63 98 10 32
Mobil: 915 43 793
E-post: k-r-bjer@online.no

Sekretær
Olav R. Haugen
Østlveien 15, 1811 Askim
Telefon: 69 88 69 89
Mobil: 952 08 588

Kasserer

Rigmor Henriksen
Lønborglien 125, 5039 Bergen
Telefon: 55 24 23 56

Styremedlemmer

Eivind Engen
Angelltrøveien 47, 7048 Trondheim
Telefon: 73 91 71 05

Tor Inge Hansen
Uranusveien 44, 9024 Tomasjord
Telefon: 77 63 03 08

Johan Omdal
Nesheimveien 2, 4050 Sola
Telefon: 51 65 16 02

Lay-out og originalarbeid:

HUSET Kommunikasjon & design, Oslo

Trykk: Printservice AS – Oslo

Opplag: 3 300

Trygdeoppgjøret 2008 – rettferdig?

Det er naturlig å sammenligne oss pensjonister med tariffoppgjøret for de aktive. Det ble mye på mange. Over kr. 40.000,- i lønnspålegg fikk de aller heldigste assistentene i Vestby kommune i Akershus. Da er det moro å være tillitsvalgt og svare medlemmene på spørsmålet; hvor mye får jeg?

AV KJELL R. BJERKE, FORBUNDSLEDER,
POLITIETS PENSJONISTFORBUND

Alle fremhever at årets trygdeoppgjør var det beste vi kunne oppnå, det ble et spleiselag der etterslepet på 0,65, som alle pensjonister hadde krav på, ble brukt for å gi minstepensjonistene det forventede løft mot 2 G. Et krav som vi pensjonister har hatt i mange år. Nå er vi lovet at dette skal være på plass innen 1. mai 2010. Altså om to år. De av våre som er minstepensjonister vil få kr. 16.476,- mer i året fra 1. mai 2008. Alle andre vil få et påslag på 5,5 % på sin pensjonslønn fra 1. mai. De skulle hatt minimum 6,15 %.

ØKNING AV GRUNNBELØPET?

Onsdag 11. desember 2002 vedtok Stortinget etter forslag fra arbeiderpartiets sosialpolitiske talsmann Bjarne Håkon Hansen at alle pensjonister skulle ha samme lønnsutvikling som andre. Arbeiderpartiet fikk også flertall for sitt forslag om å ta igjen etterslepet fra pensjionistoppgjøret i juni 2002 før trygdeoppgjøret i 2003. Hansen sa etter vedtaket at: "For pensjonistene betyr dette at årets lønnsoppgjør må regnes med i neste trygdeoppgjør, og det vil gi en betydelig økning av grunnbeløpet."

Ved forhandlingene i år forlangte den samme mann at etterslepet som alle

pensjonister hadde krav på, skulle legges i potten til minstepensjonistene slik at de kunne få det løftet som vi har krevd i mange år. Det er solidaritet, sa Hansen. Han kunne lagt mer i potten fra staten, men krevde at pensjonistene selv skulle betale sitt eget oppgjør.

Det spennende blir om Hansens solidaritet er til stede 1. mai 2009 da trygdeoppgjøret skal foregå etter de vanlige spillereglene. Slik jeg forstår det må etterslepet fra 2007 og 2008 regnes inn og dermed føre til at vi får et oppgjør som er i tråd med Stortingets vedtak, nemlig at vi skal ha samme lønnsutvikling som andre i det norske samfunn. Noe forsinket!

UTEN Å BRY SEG

Hva er et etterslep? Det er et uttrykk for en mindrelønnsutvikling i forhold til en annen gruppe som er valgt som normgiver. Det betyr at vi pensjonister skal ha en forholdsmessig større andel av et (lønns) oppgjør. Poenget er at relasjoner mellom grupper ikke skal endres.

Når Stortinget har vedtatt at vi skal ha samme lønnsutvikling som andre, tilsa altså dette at vi skulle hatt 0,65 % i tillegg til forhandlet tillegg på 5,5 % i 2008. Politiets Pensjonistforbund sto fast på at vi ikke kunne godta noe mindre en 6 % pluss etterslepet. Slik blir det ikke. Stortinget vedtok det avtalte oppgjør 19. juni 2008 uten å bry seg med hva de selv vedtok i 2002.

Stortinget kommer sikkert ikke til å gi oss pensjonister noen særfordeler som kan føre til en økonomisk realforbedring i vår hverdag. Om man er assistent i Vestby, pensjonist, statsråd eller stortingsrepresentant er det like dyrt å leve. Vi må nok betale alle våre regninger med den pensjonen vi mottar – fortsatt.

POLITIPENSJONISTENS SPØRREKONKURRANSE:

Hvor er dette?

Hva viser og hvor er dette bildet tatt fra? – spør vi, og venter på svar. For å engasjere våre lesere en smule ut over det at vi håper at bladet blir lest, kommentert og diskutert, vil vi gjerne lage en liten spørrekonkurranse.

Vi åpner derfor med et enkelt spørsmål, og spør hva dette bildet viser og hvor det er. Vi gir ingen tips, så i så måte er dette en skikkelig "etterforskningsgåte".

Svar sendes redaktøren på e-mail: joer-j@online.no eller ringes inn på telefon 22870505 på kveldstid.

Vinneren får tilsendt et eksemplar av boken "Den glemte armè" om Polititroppene 1940-1945. Får vi flere riktige svar, vil vinneren bli trukket i nærvær av forbundsleder Kjell R. Bjerke, forbundssekretær Olav Haugen og redaktøren.

Lykke til!

Bjørn Enoksen har rukket å leve fire liv – minst!

Politimann – publisist, politiker og pensjonist

Tekst og foto: Jørn-Kr. Jørgensen

Bjørn Enoksen sammen med lensmannen i Sola, Trygve Tjora, deretter foran Sola lensmannskontor og så sammen med politimester Anstein Gjengedal i Oslo politidistrikt.

Det er noen mennesker som aldri forneker seg. Politipensjonist Bjørn Enoksen på Sola straks utenfor Stavanger er en av dem. Hele fire liv har han i en alder av ca. 65 år rukket å leve. Det er mulig det ikke er rekord, men det er i alle fall rekord på Sola – lokal verdensrekord!

Først var han politimann ved Stavanger politikammer og ved Narko-Sør til han gikk av med pensjon ved oppnådd aldergrense. Deretter – og mens han var i aktiv tjeneste – var han medarbeider og senere norsk redaktør og publisist av bokverket Nordisk Kriminalkronike. Om ikke det skulle være nok, tok den vel to meter høye Stavangermannen fatt på et liv i politikken som kommunepolitiker i hjemkommunen Sola. At han er pensjonist er noe han nevner nærmest i en bisetning. Bjørn Enoksen er på en måte prototypen på en "glad pensjonär" som Thore Skogman synger så inderlig og muntert om.

ÅTTE PERIODER I SOLA KOMMUNSTYRE

– Jeg ble innvalgt i Sola kommunestyre for Høyre i 1979. Var med i to perioder, men før valget i 1987 fikk jeg oppleve politikk på det verste. En aksjon iverksatt av styret i Sola Høyre medførte at daværende ordfører ble vraket på nominasjonsmøtet. Et nominasjonsmøte som stort sett besto av folk som var

på sitt første og siste nominasjonsmøte, sier Bjørn på klingende stavangersk. Han forneker seg som sagt ikke – han er "siddis med hud og hår".

– Etter dette valgte jeg – sammen med flere andre – å gå ut av Høyre og dannet Sola Bygdeliste. Høyre som i de foregående 8 år hadde over 40 % i oppslutning ble etter dette halvert. Bygdelisten lå på ca. 14 % og vi var hele tiden representert i formannskap og kommunestyret. Etter valget i 1999 var alle "de gamle" borte fra Sola Høyre og vi meldte oss inn igjen. – Jeg er inne i min åttende periode i Sola kommunestyre, og er i innværende periode blant annet leder av hovedutvalget for kultur og samfunnsutvikling.

H FOR HØYRE

– I Høyres prinsippprogram finner vi uttrykk som f. eks.:

- Høyre vil bygge samfunnet på tillit til enkeltmennesket.
- Hver enkelt skal ha størst mulig frihet til og ansvar for å forme sitt eget liv.
- Det gode samfunn bygges nedenfra av enkeltmennesket, familien og lokalsamfunnet.

– Dette er momenter som for meg er sentrale, sier Bjørn Enoksen.

MANGE KAMPSAKER

– Den største "politiske kampen" jeg føler som nå utkjempes lokalt – er også en overlevning fra "forna dar". Det er, etter min mening, kampen mot Fylkesmannsembedet som stadig blander seg inn i det lokale selvstyre. Det er å håpe at en framtidig borgerlig regjering får lagt dette veldet bort for alltid!

Bjørn sammen med ordfører Håkon Rege i Sola kommune foran det lokale rådhuset. Bjørn Enoksen har vært med i politikken siden 1979.

FIKK GOLFSETT AV POLITIIDRETTE

I mine aktive idrettsår var sikker jeg sikker på at golfspporten var noe som ikke kunne friste meg? Men etter fylte 60 år ble jeg lokket, blant annet ved noen av styremedlemmen i Norsk Politiidrettslag (NPI), som gave til nevnte fødselsdag, ga meg et golfsett! Etter det har jeg forsøkt å utøve sporten 3-4 dager i uken, men det var det med å få tid nok? Golf kan anbefales for alle i denne alderen.

KREVENDE Å VÆRE REDAKTØR

– Via mine engasjementer innen NPI ble jeg kjent med forlaget Nordisk Kriminalkrønike, og enkeltpersoner der. Dette medførte at jeg overtok redaktørjobben etter hedersmannen Agnar Ulvedal da han så tragisk døde i en meget stygg trafikkulykke i 1998. Å være redaktør for Nordisk Kriminalkrønike er en krevende, men interessant oppgave. Via denne jobben har jeg jevnlig kontakt med alle politidistriktene, samt med de seks organisasjonene som krøniken har samarbeid med. Det er av og til problematisk å få politifolk – pensjonerte som yrkesaktive – til å skrive artikler i Nordisk Kriminalkrønike, men jeg kan forsikre om at det er et spennende arbeid, og anbefaler alle som har skrivekløe eller en artikkel/kriminalhistorie om å ta kontakt med meg slik at vi kan diskutere en eventuell videreutvikling og et samarbeid, sier Bjørn Enoksen.

– “Vanlig” pensjonisttilværelse blir det svært lite av, men min golfmakker Øyvind Sæbø og mangeårige venn og kollega, Johan Omdal, har engasjert seg i dette og holder meg oppdatert om hva som skjer. Johan Omdal er dessuten med i forbundsstyret i Politiets Pensjonistforbund.

FAMILIEN ER ALLTID VIKTIGST

– Ellers må man ikke glemme familien. Sammen med min hustru Torhild gjennom snart 40 år, har jeg fått tre barn. Dette har igjen ført til svigerbarn, og ikke minst, åtte barnebarn som krever vår tilstedeværelse på Karmøy, i Stavanger og i Aalborg, Danmark. Familien er alltid viktigst og bør prioriteres høyt uansett hva man driver med.

GOD KONTAKT MED SOLA LENSMANNSKONTOR

Sola lensmannskontor mistet i 1962 polititjenesten. Takket være sterk personlig innsats fra ordfører Håkon Rege fikk kommunens lensmannskontor tilbake to politistillinger. Dette medfører at kommunens ca. 21 000 innbyggere nå kan få utført politiser vice hos lensmann Trygve Tjora og hans kolleger. Også redaktør Enoksen drar periodevis nytte av kontoret når det gjelder kontakten opp mot de forskjellige politidistriktene.

TRIVES MEGET GODT

– Men jeg trives meget godt som pensjonist, sier Bjørn Enoksen. Jeg lærte mye i politiet. Stavanger politikammer var – og er – en god arbeidsplass. For meg var det en plattform, ikke et springbrett, men et sted jeg trivdes og hadde det svært bra. Jeg klager ikke på noe; ikke på noen verdens ting. Så lenge helsa holder, skal jeg holde det gående. Det skylder jeg kona, barna, svigerbarna, barnebarna, ja livet selv. Kort og godt lever jeg livet levende. Jeg har rett og slett ikke noe annet valg. Så får både den ene og den andre tilgi meg at jeg står på for det jeg tror på og brenner for. Det er bare slik jeg er, sier en alltid optimistisk Bjørn Enoksen.

Polititroppene i Sverige – “den glemte armè”

En av De norske Politi-troppenes sentrale ledere under 2. verdenskrig, var daværende opplæringsjef Harry Söderman – også kalt “Revolver-Harry”. I sin bok “Skandinavisk mellanspel” forteller han levende om denne delen av sitt liv.

Harry Söderman (1902–56) var en pioner innenfor moderne kriminalteknikk i Skandinavia og den første leder for Statens Kriminaltekniska Anstalt i Sverige. Han hadde også mange internasjonale oppdrag og spilte en aktiv rolle i det internasjonale politisamarbeidet Interpol. I norsk sammenheng huskes han best som den inspirerende lederen for opplæringen av de norske og danske polititroppene i Sverige under den annen verdenskrig og for sin innsats i maidagene 1945, da han egenhendig gjennomførte frigivningen av fangene på Grini og i et hektisk døgn opererte som selvutnevnt visepolitimester i Oslo.

PÅ SYKKEL TIL KONSTANTINOPEL

Söderman var ikke spesielt skoleflink, men interesserte seg for kjemi og fysikk. 1920 tok han eksamen ved den kjemiske fagskolen i Malmö, deretter studerte han kjemi i Altenburg i Tyskland og ble skogbruksingeniør 1924. Så fulgte noen omtumlede år: først noen måneder i Frankrike, hvor han arbeidet som brann-

Harry Söderman syklet til Konstantinopel (Istanbul). Den blå moské lå der den gang som i dag.

mann om bord i en båt som gikk i nordsjøtrafikk. Deretter reiste han hjem til Sverige, hvor han gikk til en sykkelfabrikant og sa: «Gi meg en sykkel og jeg skal sykle til Konstantinopel (i dag Istanbul) og på den måten gi ditt firma reklame!» Fabrikanten sa ja, og Söderman ordnet finansieringen ved å forhåndsselge reisebrev fra turen, bl.a. til et svensk politimagasin. Sykkelturen ble lengre enn han hadde forutsett: Fra Konstantinopel gikk turen videre til Persia, gjennom ørkenen til India og Burma og derfra til Kina. Overalt hvor han kom, var han opptatt av å se hvordan det lokale politiet arbeidet og hvordan de løste sine oppgaver.

STUDERTE KRIMINALTEKNIKK I FRANKRIKE

Etter hjemkomsten til Sverige 1926 fikk han ved en tilfeldighet oppfylt drømmen om å bli kriminaltekniker og studere faget hos datidens fremste fagmann i Europa,

Edmond Locard i Lyon i Frankrike. På en fjelltur møtte han en venn av Locard, og med anbefalingsbrev fra ham kunne han reise til Lyon. Ved politilaboratoriet der lærte han kriminal- og etterforskningsteknikken fra bunnen av. Han avsluttet studiene 1928 med en doktorgrad ved universitetet i Lyon om identifikasjon av håndvåpenkuler. Söderman oppfant også et apparat, kalt hastoskop, som kunne sammenligne kulehylser for å finne ut om de er avfyrt med samme våpen.

ET ALLSIDIG KRIMINALTEKNISK LIV

Söderman kom tilbake til Sverige 1930 og ble samme år utnevnt til den første dosent i kriminalteknikk ved Stockholms Högskola (nå Stockholms Universitet). 1934 var han med på å organisere det nye politilaboratoriet i New York, og under oppholdet der ble han bl.a. bedt av sjefen for oppdagelsespolitiet i Oslo om å undersøke mulige forbindelser mellom amerikanske gangstermiljøer og det

hittil uoppklarte Rustad-mordet (fra 1934) i Oslo, uten at det lyktes å påvise noen slike forbindelser. Fra 1935 var Söderman sakyndig for Interpol og fra 1938 generalsekretær i det internasjonale akademi for kriminalvitenskap. 1939 ble han utnevnt til sjef for den nyopprettede Statens Kriminaltekniska Anstalt (SKA) i Stockholm (nå Statens kriminaltekniska laboratorium i Linköping). Han satt i denne stillingen til 1953, fra 1946 med tittel av direktør.

ASTRID LINDGREN VAR HANS SEKRETÆR

På sine mange reiser samlet Söderman inn opplysninger om ulike kriminalsaker

og analyserte dem med sikte på å utvikle bedre etterforskningsmetoder. Han samlet sine erfaringer og ga i 1939 ut sin "Minnesbok for kriminalpolismän", en bok på 680 sider beregnet som arbeidsredskap for den enkelte politimann i felten. Under arbeidet med en annen bok 1940–41 var Söderman på jakt etter en sekretær, og valget falt på den unge Astrid Lindgren. Det er liten tvil om at nettopp Harry Söderman var modell for Lindgrens litterære figur Mesterdetektiven Blomkvist. Han var for øvrig ukentlig spaltist i en rekke svenske blader, aviser og tidsskrifter, og han grunnla Nordisk Kriminalteknisk Tidsskrift og var dets hovedredaktør i mange år.

DE NORSKE POLITITROPPENE TAR FORM

Under den tyske okkupasjonen av Norge og Danmark 1940–45 flyktet et stort antall nordmenn og dansker til Sverige. Mange av flyktningene var i vernepliktig alder, og da det ikke var mulig å sende alle til tjeneste i Storbritannia, USA og Canada, dukket det opp en idé om at disse mannskapene kunne utdannes militært i Sverige. Et slikt prosjekt var imidlertid vanskelig å gjennomføre på grunn av Sveriges tyskvennlige nøytralitetspolitikk, men da krigslykken begynte å snu 1943, ble ideen realisert. Söderman var hjernen bak det hele. Med i ledelsen for Polititroppene var også politifullmektig, senere kriminalsjef i Oslo, Fr. Kaltenborn.

15 000 MANN UNDER VÅPEN

Fra sommeren 1943 fikk en mindre norsk styrke en kombinert politi- og militærutdannelse som det svenske rikspolitiet stod bak, og sent på høsten 1943 gav svenske myndigheter tillatelse til at det kunne utdannes et «reservepolitiet». Til å begynne med la svenskene mange restriksjoner på utdannelsen, men Söderman ble innsatt som utdannessjef i Rikspolitiet – også kalt Polititroppene, og mannskapene ble forlagt i 15 ulike forlegninger. Ved inngangen til 1945 utgjorde Polititroppene 15 000 mann. 1 300 politisoldater ble i løpet av vinteren og våren overført til Finnmark etter hvert som tyskerne trakk seg tilbake. Resten av styrken rykket inn i Norge etter den tyske kapitulasjonen 8. mai 1945.

SELVUTNEVNT VISEPOLITIMESTER I OSLO

Men Harry Söderman var ikke ferdig med Norge. Som den aktive mann han var, kun-

Bok om Polititroppene

Boka "Den glemte armé" er en kritikerrost historiebok som avdekker nye sider ved den omdiskuterte svenske nøytralitetspolitikken under 2. verdenskrig. I ly av nøytraliteten tillot den svenske regjering og militærledelse at det ble vervet en motstandsarmé på svensk side av grensen – de såkalte Polititroppene.

Blant de 15 000 som ble vervet, var blant andre Erik Bye, senere utenriksminister Svenn Stray og senere riksantikvar Stephan Tschudi-Madsen og mange politifolk som i dag lever og som etter krigen gjorde tjeneste i politiet over hele Norge. Etter krigen ble Polititroppene glemte.

I boken skriver forfatteren: «De havnet i bakgrunnen for heltene i Hjemmefronten, der mange hadde ofret liv og lemmer i kampen mot okkupantene. Hjemmefronten har – med all mulig rett – fått et eget museum på Akershus festning i Oslo. Men er Polititroppene ikke mer verdt enn de tre glassmontrene som finnes i Forsvarsmuseet på festningen?»

Boken "Den glemte armé" ble en stor suksess da den kom ut i Sverige. Den norske oversettelsen inneholder mye nytt stoff med relevans for norske lesere, og gir innblikk i et glemte kapittel i det særegne forholdet mellom Norge og Sverige under 2. verdenskrig.

ne han ikke sitte med hendene i fanget når Norge skulle befri. Han tok i all hemmelighet kontakt med sjefen for det tyske sikkerhetspolitiet i Norge, Heinrich Fehlis, som hadde barn med en norsk kvinne. Ved et forhandlingsmøte med Fehlis i Charlottenberg 21. april om overføringer av norske politiske fanger til Sverige garanterte Söderman at kvinnen og barnet skulle få fritt leide til Sverige dersom Söderman fikk ta kommandoen på Møllergata 19 og i fangeleiren Grini når tyskerne kapitulerte. (Söderman holdt avtalen, og mor og barn kom over til Sverige, mens Fehlis ble tatt til fange i Porsgrunn 13. mai etter å ha kledd seg om i Wehrmacht-uniform. Han døde for egen hånd på sitt rom i brakkleiren hvor soldatene bodde).

HARRY SÖDERMAN ORDNET OPP

Sammen med en tysk motorsykelordonnans reiste Harry Söderman til Grini 7. mai og låste opp portene for fangene. De innsatte trodde nesten ikke at det var sant, men Söderman stod der som en garantist for freden og friheten. Fra Grini gikk turen til Møllergata 19, der det rådde mild forvirring. I de første hektiske timene var det få tjenestemenn som visste hva som var i ferd med å skje, rent bortsett fra at Tyskland hadde kapitulert og at freden lå foran dem. Söderman overtok, som tidligere nevnt, som selvutnevnt visepoliti-

mester for noen timer og sørget for at situasjonen kom under kontroll og at de av tyskerne dødsdømte fanger og andre fikk slippe fri. I løpet av kvelden ringte han også til den NS-innsatte politipresident Bernhard Askvig, som hadde bestyrt politikammeret under krigen, og bad ham holde seg hjemme inntil videre. Fra «Nr. 19» reiste Söderman til Victoria Terrasse og fikk friggitt fangene der. Senere på kvelden overlot han hovedpolitistasjonen til representanter for Milorg. For sin innsats mottok han etter krigen St. Olavsmedaljen med eikegren av norske myndigheter.

DØDE PLUTSELIG I AFRIKA

Etter krigen fortsatte Söderman sitt arbeid ved SKA frem til 1953, da han tok avskjed for å vie seg helt til sine ulike internasjonale oppdrag. Han flyttet med sin hustru nummer to og deres barn til USA, men etter to år der flyttet de til Tanger, der Söderman hadde fått tilbud om arbeid i politiet i det som den gang var en internasjonal sone. Her døde han plutselig i mars 1956.

"Sann kommunikasjon inn-treffer når folk føler seg trygge". (Ken Blanchard)

Gleden ved å være bestefar

Da jeg ble bestefar, innledet det en ny fase i livet. Til å begynne med tenkte jeg at det var helt OK med et barnebarn som man traff nå og da og ikke behøvde å bli så involvert i. Men så dukker barnet opp, og man blir like tullete og fortrollet som alle andre besteforeldre.

Til
Politipensjonisten
Fra Herman Berthelsen

Nå er barnebarnet blitt 9 år, og fordi mammaen trengte å jobbe i sommer, foreslo jeg at jeg kunne ta med 9-åringen til Danmark og Legoland. Vill jubel. Som barn leste jeg bøkene til Sverre Halse som het "Med bestefar til København", "Med bestefar til Stockholm" osv. og identifiserte meg med gutten. Plutselig var jeg i bestefarrollen.

Utstyrt med regnjakker, Nintendo og elektrisk kjølebag bar det av gårde med

den splitter nye "Super Speed II" fra Larvik til Hirtshals. Frokostbufeen gjorde størst inntrykk på gutten. Vel i land i Hirtshals, bar turen nedover Jylland. Hva fartsgrensen var på de forskjellige veiene, fikk jeg ikke med meg, for da vi passerte opplysningskiltet om fartsgrensene, ble jeg så vippet av pinnen over at fartsgrensen på motorveien var 130 km/t at jeg ikke fikk med meg de andre. Men det gikk bra. I løpet av en kort uke så jeg ikke en eneste

politibil. Mulig at de så meg, men jeg har ennå ikke fått noe brev i posten.

Å kjøre i Danmark er en drøm. Ikke har de bomveier og ikke har de fartshumper i veien. Når de en og annen gang hadde en rundkjøring, så var den så stor som et sirkustelt og lett å manøvrere i. I Norge har det pågått en kampanje i sommer om å stoppe og sove litt hvis man blir trett bak rattet. Spørsmålet mitt er da: Hvor? På min faste strekning Tønsberg-Oslo er det kun én rasteplass. Et par bensinstasjoner underveis innbyr ikke til søvn. I Danmark, derimot, var det knapt et par kilometer mellom hver gang det var en liten utbuling av veien med et P-skilt. De har forstått noe som det norske veivesenet ikke har forstått.

Det var underholdende for både bestefar og barnebarn og lese de mange rare stedsnavnene vi så på veiskiltene. Stedet Brødløse er alltid en sikker vinner. Topp-løse derimot, fant vi ikke, men det toppet seg da det stod at et bare var 2 km inn til Bærs.

På turen sov vi på vandrehjem. Det er interessant å se at de som bor på vandrehjem i dag stort sett er min egen generasjon, altså de samme som brukte ungdomsherbergene da vi var unge. Skal

denne utviklingen fortsette, blir de vel omgjort til pleiehjem om noen år. Ungdommen reiser heller sør for ekvator og bor på Backpackere – som egentlig er akkurat det samme som vandrehjem, bare litt mer eksotisk.

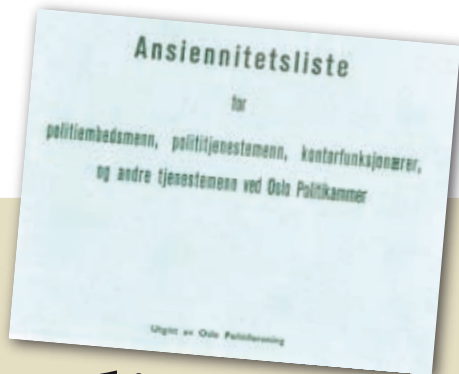
Så bar det til Legoland hvor vi var en halvtime før åpningen. Det ble stor suksess, og mens barnbarnet tok "sertifikat" og kjørte all verdens andre innretninger, kunne jeg nyte parken. Men skuffelsen kom da vi skulle spise en pølse. Det var 20 mennesker foran oss i køen, så jeg regnet med litt venting. Men det tok 55 minutter før vi ble ekspedert. Så der har de et logistikkproblem som må løses. Det er faktisk ikke vanskelig å levere ut pølser til folk, selv om de har 4-5 varianter. Det grenset til skandale, og mytteritendensene var store i køen. Så til andre besteforeldre: Ta med matpakke!

Etter 10 timer i Legoland var jeg godt fornøyd, mens gutten sikkert hadde greid noen timer til. Dagen etter besøkte vi Givskud Zoo, eller Løveparken som den er mest kjent som. Det var for meg en stor opplevelse. Selv om jeg har vært på safari i Krügerparken i Sør-Afrika, var det noe helt spesielt og kjøre sin egen bil inn blant giraffer, zebraer og løver. Barnebarnet var også fornøyd, men mest vellykket ble det da han fant en trampoline som han kunne hoppe på i et kvarter. (På samme måte som suksessen i Dyreparken i Kristiansand i fjor, var hoppeslottet.)

Den dagen vi skulle reise tilbake til Hirtshals, var vi nødt til å tråkle oss fra Nykøbing på Mors via forskjellige veinummer. Stadig stoppet jeg og kikket på kartet. Da vi nærmet oss Hirtshals, utbrøt gutten imponert: "Bestefar. Hvordan greier du å finne frem uten GPS?". Akk ja. Vi har da kunnet finne fram uten GPS i et par tusen år allerede – vi fant jo Amerika – så jeg klarer meg vel de årene jeg har igjen.

Og jeg ser fram til neste sommer. Da har jeg igjen lyst til å ta han med på en tur. Men tankekorset er at trampoline og hoppeslott er mer interessante enn all verdens dyr og tivoliinnretninger. Så kanskje vi heller skulle bli hjemme i haven? Det blir i hvert fall billigere, og helt sikkert like hyggelig. Ulempen er at jeg må kjøpe trampoline og hoppeslott. Fordelen er at jeg får lest en god bok.

Hvor ble ansiennitetslistene av?

Rent bortsett fra fødsel og død, er det eneste sikre her i verden at ikke noe står stille. Alt er i bevegelse. Det er det som skaper – og faktisk er – historie.

Et av de første dokumentene jeg ble presentert for – av ingen ringere enn politiavdelingssjef Arne Sørli ved Organisasjonsseksjonen – da jeg begynte ved Oslo politikammer – senere distrikt – var et "politigrønt" hefte med tittelen "Ansiennitetsliste for politiembetsmenn, polititjenestemenn, kontorfunksjonærer og andre tjenestemenn ved Oslo politikammer" utgitt av Oslo Politiforening. – Denne pugget vi på nattevaktene på 19 da det ikke var noe å gjøre ute i byen, forklarte Sørli. Hans sjef, John Angell-Baustad – som alltid gikk med sløyfe og helst fløyelsjakke – satt ved siden av og nikket. – Vi pugget, sa han.

"Pugget", tenkte jeg. "I mitt liv har jeg bare pugget salmevers." Og pus-sig er det at mange av dem sitter som spikret i hjernen den dag i dag og 40 år etter at jeg reiste meg opp i 2. klasse på Tøyen skole og fremsa "Vår Gud han er så fast en borg/han er vårt skjold og verge./Han hjelper oss i nød og sorg/og vet oss velg å verge..osv."

MEN, ANSIENNITETSLISTE...PUGGE... ER NÅ DETTE NØDVENDIG?

Den 17. mai i år traff jeg tidligere sekretær i Oslo Politiforening og politiavdelingssjef Einar Hermanrud – som nå har bosatt seg i Laxå i det så godt som vårmlanske landskap i Sverige – i Grensen midt i Oslo sentrum. Siden det var 17. mai, stoppet jeg for å slå av en prat. Vi hadde ikke utvekslet mange ordene før Hermanrud var i full gang: "Husker du når Jon Garmaker er født? Og hvem er født 8.11.1917?"

Den gode Hermanrud scoret – som en annen fotballspiller – rett på begge spørsmål, og selv om det er for mye for langt at alle skal gå rundt og huske på når alle tidligere og nåværende kolleger er født, er det imponerende å treffe en mann som – for å si det slik – "kan sin ansiennitetsliste". Dem er det langt imellom. I dag har IKT (PC-programmer) overtatt. Men hvor ble listene av?

HILS OG NIKK OG VEL SÅ DET

Her er jeg ved mitt hovedpoeng med å skrive dette – datidens ansiennitetslister – som kom ut både før og etter den grønne jeg fikk til odel og eie – var med på å binde politiansatte sammen. Vi visste hvem som var hvem bedre enn i dag og vi hadde opplevelsen at vi både var på hils og nikk og vel så det med hverandre. Spørsmålet er derfor om det bør tas opp igjen å lage en ansiennitetsliste hvor alle er med uansett hvilken tjeneste man gjør i det lokale politidistriktet? IKT og PC'er er veldig bra, men ikke noe er som et trykket ark eller hefte.

Herved er hansken kastet og ideen lansert.

Jørn-Kr. Jørgensen

TIL MINNE

THORSTEIN HANSEN

Leder av Politiets pensjonistforening Sør-Trøndelag, Thorstein Hansen, døde den 21. mars 2008 i en alder av 71 år. Han ble rammet av hjerneblødning under et ferieopphold på Tenerife i februar i år sammen med hustru og venner.

Thorstein begynte i politiet i 1956 og han var hele sitt yrkesaktive liv i politiet tilsatt ved Trondheim politidistrikt. Han tjenestegjorde i mange år ved Kriminalavdelingen, og han gikk av som politioverbetjent ved nevnte avdeling 31.7.1996. Thorstein var en meget dyktig og engasjert politimann, og vi som var så heldig å få ha ham som kollega og leder, vil huske han som rettskaffen, arbeidsom, kunnskapsrik og hjelpsom. Også ovenfor kriminelle viste han medmenneskelighet.

Thorstein begynte i Securitas etter at han ble pensjonist fra politiet, hvor han blant annet hadde ansvar for opplæring av vektere. Han var fortsatt tilsatt der, da sykdommen rammet han.

Thorstein var leder av Politiets pensjonistforening Sør-Trøndelag i ett år, og han hadde ovenfor valgkomiteen sagt seg villig til å fortsette, men slik ble det dessverre ikke.

Thorstein ble bisatt fra en fullsatt Byåsen kirke den 2. april 2008. Presten holdt en gripende og personlig skildring av Thorsteins liv og innsats og takket for alt fra den nærmeste familie. Sør-Trøndelag politilag ved Bjørn Enge og Securitas ved Terje Mariott holdt minnetaler og la ned blomster.

Thorstein savnes selvfølgelig spesielt av hustru Johanne, barn, svigerbarn, barnebarn og oldebarn. Vi er mange andre som også savner ham, og vi vil ta vare på hans minne i takknemlighet. Fred over Thorstein Hansens minne.

For Politiets pensjonistforening Sør-Trøndelag,

John Anders

“Når du hjelper en annen opp over fjellet, bestiger du samtidig det selv”.

(Ukjent)

TIL MINNE

MAGNAR MYRMEL

Forbundsleder i Politiets Pensjonistforbund (PPF) Magnar Myrmel, Bergen, døde 16. mai 2008, 83 år gammel. Han ble bisatt i Åsane kirke under stor deltagelse fra familie, kolleger, kamerater og venner. Buekorpset hadde æresvakt i kirken.

Ca. 3 000 medlemmer i PPF har mistet en markant leder. Alle vil minnes ham med respekt, beundring og takknemlighet. Politi- og organisasjonsmannen, den engasjerte samfunnsborgeren, og fremfor alt det gode menneske, er ikke lenger blant oss.

Myrmel begynte sin polititjeneste i Oslo i 1949, og ble fast ansatt ved Bergen politikammer etter avlagt eksamen ved Politiskolen. Her gikk han gradene inntil han ble pensjonert som politiavdelingsjef og personalsjef 59 år gammel.

Samfunnsinteressert som han var ble det naturlig å engasjere seg i organisasjonsarbeidet, noe som førte til at han i hele seks år var formann i Bergen politilag. Her ble han hedret med politilagets hederstegn. Dette førte ham også over i sentrale verv i Norsk Politiforbund og fra landsmøtereferatene ser vi at han allerede i 50-årene var sterkt engasjert på talerstolen.

I Norsk Politiforbund rakk han å bli valgt til vareredaktør og varamann til styret, og fra 1973 til 1996 som fast generalsekretær på landsmøtene. For sin innsats ble han tildelt politiforbundets hederstegn i 1992.

Men det var som leder av Politiets Pensjonistforbund at han utviste et engasjement og en kreativitet for å fremme medlemmenes interesser. Siden han ble valgt inn i styret i 1993, og særlig etter at han ble leder i 1999, har PPF trukket veksler på hans evner til å organisere og utvikle forbundet, til å se framover, til å ta praktiske og fornuftige avgjørelser. Med sine markante meninger og klare og faste opptreden, har Magnar gitt Politiets Pensjonistforbund et faglig og politisk ståsted medlemmene i dag kan være stolte av. Han ble tildelt forbundets hederstegn i 1995.

Som ekte bergenser var han med i buekorps. Han begynte som “soldat” i Mathismarkens bataljon før krigen. Buekorpset var forbudt under krigen, men fra 1945 var Magnar med igjen og var leder i 1946 og 47.

Magnar var en ivrig fotballentusiast og i 1945 var han arkitekten og pådriver for å få de to lagene Pallas og Høydekame-

TIL MINNE

HANS THUE

Det var med vemod politipensjonistene i Bergen og Hordaland mottok melding om at Hans Thue var gått bort 22.03.08.

Thue gikk i sin fars fotspor og begynte ved Bergen politikammer i de hektiske maidagene i 1945.

Sin lengste tjenestetid hadde Hans ved kriminalavdelingen som etterforsker og politiavdelingsjef ved Krim. II – det nåværende Voldsavsnittet. Han ble kjent som en meget dyktig etterforsker, og som leder ble han respektert både av over- og underordnede.

Samfunnsinteressert som Hans var ble det naturlig for ham å engasjere seg i fagforeningsarbeid og delta aktivt for å bedre arbeids- og lønnsvilkår for sine kolleger. Dette førte til at han i 1968 ble valgt til formann i Bergen Politilag – et verv som han skjøttet til 1974. I det samme tidsrom var han medlem i Norsk Politiforbunds landsstyre. Også i dette fora satte Hans dype spor etter seg – iderik og fremtidsrettet som han var.

Da Hans Thue ble pensjonist i mai 1984 var det naturlig at han ble medlem i Bergen Politis Pensjonistlag som da var navnet. Allerede etter to år – i 1986 – ble Hans valgt til lagformann hvor han til fulle tok med seg sine kunnskaper og bygget vårt pensjonistlag opp til å bli et av de toneangivende i landet. Dette førte igjen til at på Politiets Pensjonistforbunds landsmøte i 1989 overtok Hans som forbundsleder til han etter eget ønske trakk seg tilbake på landsmøtet i juni 1999.

I de ni årene Hans Thue var forbundsleder bygget han Politiets Pensjonistforbund opp til å bli en maktfaktor og landsomfattende fagorganisasjon – fullt på høyde med de yrkesaktives organisasjoner. I dette arbeidet hadde han god støtte i forbundssekretær Håkon Negaard og forbundskasserer Mary “Lillemor” Martinsen som begge er borte. Etter hvert ble oppgavene så omfattende at Hans valgte å flytte til Oslos nabokom-

ratene til å slå seg sammen til ett lag. Hans arbeid resulterte i Idrettslaget Varegg som nå er et toneangivende lag i Bergen.

Da vi snakket sammen

om sykdommen som hadde rammet ham, og fortalte hverandre om døden og ønsket om å leve, sa han: "Jeg har levd mitt liv. Det er de unge som skal leve videre."

Slik var Magnar. Døden avbryter brått et liv, men minnene om Magnar kan ingen sette en strek over. Ingen som har møtt ham, opplevde han eller har hørt om ham, vil glemme den markante lederen, den solide støttespilleren, og det flotte mennesket. Vi som fikk gleden av å samarbeide med Magnar har mistet en venn, kamerat og en klok samtalepartner.

*Kjell R. Bjerke
forbundsneleder*

mune Bærum hvor han bodde til sin død. Selv om Hans var flyttet fra Bergen opprettholdt han sitt medlemskap hos Politipensjonistene i Bergen og Hordaland.

Hans Thue ble bisatt fra Birkeland kirke på Nesttun ved Bergen 1.4.08 i nærvær av familie, venner og et stort antall gamle kolleger. Det var fremsendt en rekke signerte kranser, foruten fra familien, fra Hordaland Politidistrikt, Politiets Fellesforbund Hordaland hvor Hans var innehaver av hederstegnet, og fra Politipensjonistene i Bergen og Hordaland.

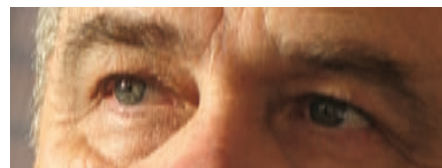
August J. Moldestad

Av Dr. med. Torsten R. Kother
Bedriftsoverlege Oslo politidistrikt

Aldersrelaterte synsforandringer

- GRÅ STÆR
- GRØNN STÆR
- LASEROPERASJONER
– NOE FOR PENSJONISTER?

Med økende alder skjer det for de aller fleste en svekkelse av synet. Dette kommer til uttrykk på flere måte i vår praktiske hverdag.

Allerede fra 40-års alderen vil mange merke at de behøver mer lys enn tidligere for å kunne lese og at man kanskje har behov for briller som man aldri hadde før. De som allerede bruker briller, vil oppleve at de må endre styrken på glassene.

De normale endringene i synsskarphet med økende alder kan i de fleste tilfeller kompenseres med riktig tilpasning av briller.

"Voksne" behøver om lag 2 – 3 ganger høyere kontrast enn unge, for å oppdage en gjenstand eller skille mellom to gjenstander. Derfor er det viktig å bruke den nødvendige belysning for å bedre synsforholdene, men vær observant: økt belysning øker samtidig faren for blinding fra glatte reflekterende flater som bordplater, gulv osv., og kan lett gi et kaldt preg og virke utrivelig.

GRÅ STÆR (CATARACT)

Hvis øyets linse er uklar, har man grå stær. Linsen er kun klar og gjennomsiktig, hvis cellene og deres proteininnhold er normale. Med årene kommer der små uregelmessigheter og linsen blir uklar etter hvert og får en grå eller brun farge (det blir bl.a. vanskeligere å skille grønne og blå farger). Derfor betrakter man den normale aldersbetingete grå stær på lik linje med grå hår og rynker. Symptomene varierer, men først kommer sløret syn. Mange blir også blendet i sterkt sollys.

Utalt grå stær gir sterkt nedsatt syn (særlig i mørke og om natten). Man skal overveie operasjon når man får problemer med sitt syn i det daglige. Ved operasjonen fjernes den naturlige linsen og erstattes av en plastikklinse (dette skjer i

lokalbedøvelse og tar ca. 15 minutter). Det er ikke nødvendig å sy i øyet og man kan gå hjem umiddelbart etter operasjonen.

GRØNN STAR (GLAUCOM)

Det kalles grønn stær når det er for høyt trykk inne i øyet. Blodårene og nerveceller blir presset sammen. Dermed forverres forsyningen av oksygen og næring. Synet blir dårligere med tiden, men mange har ingen symptomer før sykdommen har kommet veldig langt. Noen får smerter i øyet og et hardt og ømt øye. Gråsyn i utkanten av synsfelt, uklart syn, øket tåreflod og regnbuesyn rundt lyskilder, er også vanlig. Oppsøk din lege umiddelbart hvis du merker at du har en av disse symptomene. Grønn stær (glaucom) kan føre til blindhet, men kan behandles ved øyedråper, piller eller ved enkel kirurgi.

LASERBEHANDLING FOR "GODT VOKSNE"

Med laserbehandling klarer øyespesialister å korrigere de fleste former for nærsynthet, skjeve hornhinner og langsynthet (dette gjøres ved hjelp av laserimpulser som enten flater ut hornhinnen eller krummer denne).

Laserbehandlingen gjelder altså nærsynthet opp til – 12 dioptrier, - 6 dioptrier skjeve hornhinner og + 6 dioptrier langsynthet. Forutsetning for en slik operasjon er en tilstrekkelig hornhinnetykkelse (normalt 0,55 mm), generelt god helse og at man ser bra på begge øyene med sine briller eller kontaktlinser.

Alderslangsynthet og behovet for lesebriller på nært hold som oppstår rundt 45-års alder, lar seg sjelden korrigere med laser. Denne metoden benyttes stort sett kun for å oppnå best mulig avstandssyn.

Returadresse:

Politiets Pensjonistforbund

Boks 8101 Dep.
0032 Oslo

B-economique

NORGE

Norsk Politihistorisk Selskap vil sikre fortiden for fremtiden

Alle etater har en erkjent plikt til å ivareta sin historie. Det betyr at ansvaret for politiets historie ligger hos Politidirektoratet og den enkelte politimester og sjef for særorgan. Likevel har det gjennom noen år vært vist vilje til å ta vare på politihistorien gjennom frivillig initiativ.

Som et utslag av dette, stiftet noen ildsjeler i 1995 Norsk Politihistorisk Selskap (NPS), med formål å skape interesse for politiets historie. Justisdepartementet og politiets fagorganisasjoner sluttet opp om dette. En sentral kollega i dette bildet var og er Jon T. Kvikne. Han har også i alle år vært redaktør av årsskriftet.

Norsk Politihistorisk Selskap ledes av et valgt styre. I tråd med historiske tradisjoner kalles lederen "formann", som for tiden er politidirektør Ingelin Killengreen.

Selskapet har kontor i Kriposbygget på Bryn i Oslo. Kontoret er ikke permanent betjent, men både e-post og telefon kan brukes til spørsmål og beskjeder. For tiden er det 350 medlemmer, men selskapet ønsker flere. Medlemskapet koster for tiden beskjedne kr. 150,- pr. år. Selskapets årsskrift er velkjent for de fleste, og dette får alle medlemmer gratis hvert år tilsendt hjem i posten.

For tiden arbeides det i regi av selskapet med et omfattende bokverk om politiets sambandshistorie som ventes utgitt i 2009, i tillegg til at forberedelser til en bibliografi over politihistorien er en sentral oppgave for styret.

Selskapet har et nært samarbeid med Norsk Rettsmuseum i Trondheim hvor blant annet deler av effekter som tidligere kunne sees i Politimuseet i Politihuset i Oslo, oppbevares under betryggende forhold og profesjonelt tilsyn. Slike effekter, både fra hovedstaden og andre steder i landet, kan lånes ut til utstillingsbruk rundt i landet.

Norsk Politihistorisk Selskap har følgende adresse:
Postboks 8163 Dep, 0034 Oslo. Besøksadresse er:
Brynsalleen 6, 0667 Oslo (KRIPOS-bygget),
telefon 23208979, e-post: polhist@online.no.
Egen hjemmeside som er under utvikling:
www.norsk-politihistorie.no/ www.nphs.no

Velkommen til oss som medlem!

Ivar Simastuen, nestformann

